

A VÁROSLAKÓK ÉS NEM VÁROSLAKÓK VÉLEMÉNYKÜLÖNBSÉGÉNEK VIZSGÁLATA A GYÖNGYÖSI KISTÉRSÉGBEN

AN EXAMINATION OF THE OPINION OF URBAN AND NON-URBAN RESIDENTS IN THE MICRO REGION OF GYÖNGYÖS

Szűcs Antónia, PhD

kutatási és szaktanácsadási koordinátor
Távérzékelési és Vidékfejlesztési Kutatóintézet, Károly Róbert Főiskola
E-mail: szantoniam@gmail.com

Összefoglalás

Jelen tanulmány a lakossági elégedettség és szokások vizsgálatára terjed ki a Gyöngyösi kistérség területén. A kérdőívezés célja a városiak és a nem városiak véleménykülönbség vizsgálata az elköltözési szándék, tájékozódási szokások és a kistérségi elégedettség témakörében. Az eredmények alapján elmondható, hogy a falu és városiak válaszolók közel azonos arányban tervezik településük elhagyását. A kistérségi elégedettség kérdéskörét vizsgálva 10-ből 8 esetben szignifikáns véleménykülönbség mutatkozik, mely igazolja a két településtípus eltérő kihívásait.

Abstract

This study is about an examination of the residential satisfaction and habits in territory of the micro region of Gyöngyös. The aim of the questionnaires is to examine the opinion of urban and non-urban residents in the theme of migration intention, the habits of getting information and the residential satisfaction. Based on the research, we concluded, that urban and non-urban are planning to move to another municipality at about the same proportion. There is a significant difference 8 out of 10 cases of opinion of the micro region satisfaction, which demonstrates different challenges in the two types of settlements.

Kulcsszavak: vidékfejlesztés, területfejlesztés, város-falu, Gyöngyösi kistérség

JEL besorolás: R10

Bevezetés

A vidéki térségek konkrét meghatározásáról nincs általános, hivatalos és végleges álláspont. Véleményem szerint fontos a vidéki területek gazdasági, ökológiai és társadalmi szempontból történő lehatárolása. Kovács (2012) szerint a vidék (vidékes terület) lehatárolása a települések jellege szerint (falusi, más szóval vidéki, illetve városi) történt. Vidéki (falusi) jellegű az a település, melynek népsűrűsége nem több mint 100 fő/km². Az országnak a vidéki települések által lefedett részét tekintik vidéknek, mely alapján az Európai Unió területének 81%-a vidék. Sarudi (2003) a vidék alábbi jellemzőit írja le:

- alacsony népsűrűség és ellátási szint;
- mező-, rét-, legelő-, gyepek-, erdő- és vízterületek magas aránya;
- alacsony a jövedelemtermelő- és érdekérvényesítő képesség;
- az összes foglalkoztatottakon belül a mező- és erdőgazdasági foglalkoztatottság magas szintű;
- az életmód és a természeti környezet szorosan összefügg;
- megjelenik az üdülési, pihenési funkció.

Buckwell (1997) megfogalmazása szerint a vidéki környezet jelenti a természeti környezet minden aspektusát, vagyis a biodiverzitást, az élőhelyek és erőforrások védelmét, a táj védelmét, valamint a műtárgyak, népi építészeti emlékek, régészeti lelőhelyek és egyéb történelmi örökségek fenntartását. A vidékfejlesztés magába foglalja a helyi lakosságot, azok életformáját, foglalkoztatási helyzetét, jövedelemszerkezetét, szolgáltatások szintjét és a kulturális aspektusokat is, vagyis a hagyományos foglalkozásokat, az ételeket, a nyelvet, az öltözködést és szokásokat. Egyetértek Sarrish et al. (1999) véleményével, miszerint a vidékfejlesztés nemcsak a külső tényezőktől és a támogatottságtól függ, hanem azt jelentősen befolyásolja a helyben élők akarata és hozzáállása. Kulcsár (1998) a vidékfejlesztés középpontjába az embert, a vidéki közösséget helyezi, a fejlesztéseknek a helyi lakosok aktív részvétele révén kell megvalósulniuk. Véleményem szerint kulcsfontosságú azon személyek megléte, akik élethivatásuknak tekintik a lakóhelyük és környezetük életminőségének javítását. Farkas - Kassai (2013) vitaanyagában „helyi hősöknek” nevezik őket, azonban fontos kérdés, hogy az adott térség rendelkezik-e ilyen személyekkel, és helyben tudja-e tartani őket.

Kovács (2004, 2012) szerint egyre nő a falusi társadalomban a deklaszálódott rétegek aránya (pl. Dél-Dunántúlon, Észak-kelet Magyarországon). Ezek a rétegek egyre kilátástalanabbnak ítélik meg saját helyzetüket, jövőjüket. Ezt már leírja Androka (1999), aki szerint ezen rétegek számára valós veszély a „latin-amerikanizálódás”, vagyis hogy a felzárkózás esélyeit is elveszíthetik örökre.

A település a hagyományos megközelítés szerint az emberek egy csoportjának lakó- és munkahelyeinek térbeli egysége (Mendöl, 1970). Beluszky (2003) kiegészíti ezt, véleménye szerint a település lakó-, munka- és pihenőhelyek, illetve szolgáltatási intézmények térbeli együttese. Kovács (2007) megfogalmazása alapján a település olyan, az ember által ideiglenesen vagy állandóan lakott hely, amely lakó- és gazdasági célú épületekből, valamint a hozzájuk tartozó egyéb építményekből (pl. utak, hidak, közterek) áll.

Különböző országokban nagyon különböző módon határozzák meg a város fogalmát, az egyes országok teljesen önállóan döntenek arról, hogy mely településeket tekintik városnak és melyeket nem. Az országok egy részében a településhálózat nagyobb népességű településeit tekintik városnak, ezért egy bizonyos népességszám fölött minden település városi jogállású. Ezt nevezzük statisztikai városfogalomnak. Az országok egy másik csoportjában városnak azokat a településeket tekintik, amelyek központi funkciókkal rendelkeznek és saját lakosaik mellett a vonzáskörzetük településeinek lakóit is ellátják. Ez az úgynevezett funkcionális városfogalom, megállapításához komplex mutatót használnak. Egyes országokban a két városfogalmat együttesen alkalmazzák. Ebből következik, hogy nem a népesség száma határoolja el a falut a várostól, vagyis viszonylag kisebb népességszámú település is rendelkezhet olyan szintű és számú funkcióval, amely alapján városnak nevezhető (Tóth, 2002.).

A falvak pontos definiálása szintén nehéz feladat. A magyar Néprajzi Lexikon szerint egyszerű szerkezetű, korlátozott önállóságú, a városi központhoz vidékként tartozó, többnyire mezőgazdasági jellegű kis település. Általános ismérvként megfogalmazható, hogy a falvaknak általában kevés vagy egyáltalán nincs központi funkciója, lakóik számára csak az alapellátás biztosított. Vagyis a falvak a városokhoz kötődnek, azok vonzáskörzetében foglalnak helyet, azokkal szervesen együtt élnek. A történelmileg kialakult együttélés egyaránt előnyös mindkét fél számára: a város magasabb színvonalú szolgáltatásokkal és potenciális munkahellyel segíti a falvakat, míg a falvak a város élelmiszerellátásában vállalnak szerepet (Tóth, 2002.).

Véleményem szerint a városiak és nem városiak életét különböző előnyök és hátrányok határozzák meg, ezek különböztetik meg a város és a falu fogalmát. A városi lét mellett szóló érvek:

- magasabb jövedelem
- a közép- és felsőoktatás lehetőségei
- több munkalehetőség
- több kulturális, sportolási és szórakozási lehetőség
- kényelem és biztonság (könnyebb elérhetőség, nagyobb áruválaszték, megbízhatóbb egészségügyi szolgáltatások, kórházi ellátás megléte)

A városi lét hátrányai a következők:

- szennyezettebb környezet
- közlekedési dugók, tömeg
- zaj
- rosszabb közbiztonság
- magasabb ingatlanárak
- emberi kapcsolatok felszínessége

A falusi élet újfajta látásmódot igényel. A természet közelsége fokozza a környezetbarát szemléletmód kialakulását, azok elsajátítása takarékosra ösztönzi a falulakót. A falusi élet lehetőséget biztosít új emberi kapcsolatok kialakítására, a helyi közösségi életbe történő bekapcsolódásra.

A városi és falusi élet különbözőségei eltérő problémákat, véleményeket feltételeznek az ott lakók körében. Jelen tanulmány ennek vizsgálatát célozta meg.

Anyag és módszertan

Kérdőíves felmérés

A vizsgálati adatbázist kérdőívezésből nyert adatok képezik. A kérdőív összeállításánál arra törekedtem, hogy olyan kérdéseket fogalmazzak meg, amelyek megválaszolásával megismerhetem a településen élők véleményét, elégedettségük fokát, viszonyulásukat a hétköznapi problémáikhoz. A kvantitatív módszer eredményei számszerűsíthetők, az így nyert adatok jól elemezhetőek a különböző statisztikai módszerek alkalmazásával (Lehota, 2001).

A kérdőívezés 2013. július-december hónapjaiban történt, személyes interjúk alkalmazásával a Gyöngyösi kistérség 25 településén. A személyes interjú használatának oka elsősorban az esetleges félreértések elkerülése volt, ugyanis ez a módszer lehetőséget ad a kérdezőbiztosnak a kérdések pontosítására (Szűcs 2008).

A kérdőívezés során segítségemre voltak a települések önkormányzati dolgozói, hiszen ők ismerik leginkább az adott település lakosságának összetételét, napi kapcsolatot fenntartva az ott élőkkel. Emellett kiemelném a Károly Róbert Főiskola hallgatóit, akik a kérdőívezés céljáról, menetéről szóló konzultációt követően vállalták a kérdezőbiztos szerepkört, melyet eredményesen sikerült betölteniük.

A megkérdezett célcsoport a vizsgált kistérség 25 településének 18 év feletti lakossága. A lekérdezést próbakérdés előzte meg, mely során ellenőrizhetővé vált a vizsgálathoz megfelelő kérdezési mód, kérdésfajta, a válaszvariációk illetve a helyes sorrend.

Az értékelhető kérdőívek száma összesen 1682 db. A nagyarányú visszaérkezés a kérdőívek visszajuttatását biztosító személyekkel való folyamatos kapcsolattartásnak, a vizsgált térség segítőkészségének és a téma iránti érdeklődésüknek tulajdonítható.

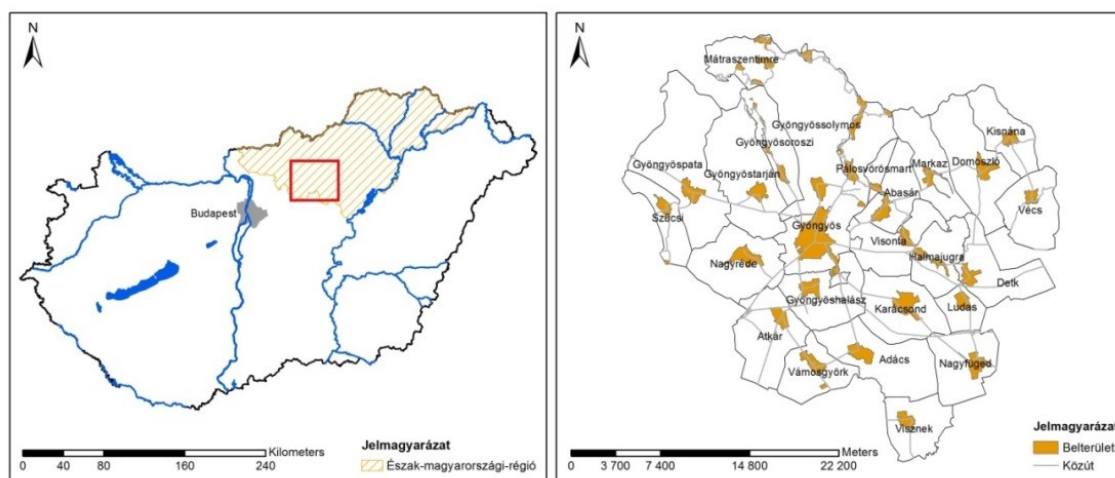
Az SPSS 20.0 program segítségével kerültek a válaszok feldolgozásra, így részletes elemzésre van lehetőség. A kapcsolat és különbségek vizsgálatára nem paraméteres eljárásokat alkalmaztam, mivel az adatokra nem jellemző a normális eloszlás. Az alkalmazott, Kruskal-Wallis próba esetében a normális eloszlás nem feltétel. Ezzel a módszerrel vizsgáltam tehát, hogy milyen szignifikáns véleménykülönbségek határozhatók meg a városlakók és a nem városlakók válaszaiban a kistérségi elégedettség, beruházások kérdésénél. Emellett keresztábra módszerrel vizsgáltam, hogy van-e összefüggés a városi/falusi lét és az elköltözési szándék között.

A vizsgált térség bemutatása

A kistérség a térségi önszerveződés legfontosabb színterévé vált, amely a komplexen értelmezett és alulról építkező területfejlesztési politika rendkívül fontos alapszintje (Csatári, 1996). Nemes Nagy (2003) szerint a kistérségeknek nem elsősorban statisztikai számbavételi funkciójuk a meghatározó, hanem az, hogy a területi folyamatok, a területi fejlődés elemzésének alapegységeiként szolgálhatnak. Magyarországon 2004. január 1-jétől 168 kistérséget számolhatunk.

A vizsgált térség 2004. január 1-jétől a Mátraaljai Kistérségi Területfejlesztési Önkormányzati Társulás és a Gyöngyös Körzete Kistérségi Területfejlesztési Társulás összeolvadásával jött létre. 2007-től Pálosvörösmart kivált Abasárból, így ma a kistérséget 25 település alkotja (1. ábra). Területi kiterjedése 750,78 km², lakosainak száma 73610 fő a 2013-as KSH adatok alapján.

2013. január 1.-jétől a Gyöngyösi kistérség Gyöngyösi Járási területté alakult át, az ezt alkotó települések közigazgatási központja Gyöngyös lett. Azonban a járási kormányhivatalok nem váltották fel a többcélú kistérségi társulásokat, a változás nem érintette a települések körét. A térség települései természetföldrajzi, településszerkezeti szempontból is szerkezeti és funkcionális egységet képeznek. Gazdaságföldrajzi szempontból Gyöngyös város vonzáskörzetéhez tartoznak. A kistérséghez tartozik az ország legmagasabb pontja: Kékestető.

1. ábra: A Gyöngyösi kistérség elhelyezkedése

Forrás: saját szerkesztés, 2014.

A vizsgált kistérség legnépesebb. városi ranggal rendelkező települése Gyöngyös, mely a térség megkérdőjelezhetetlen szolgáltató központja. Azonban a Gyöngyösi kistérséget alkotó települések közül már nem Gyöngyös az egyedüli város, hiszen Gyöngyöspata – a kérdőíves lekérdezés kezdetén - 2013. július 15-i hatállyal városi címet kapott Ader János köztársasági elnöktől.

A TÉRPORT alapján gyakran használt megközelítés a népességszám szerinti város illetve falumeghatározás. A különböző településkategóriákat tartalmazza az 1. táblázat a hozzá tartozó népességszámmal együtt.

1. táblázat: A népességszám alapján kialakított településhierarchia hazánkban

Kategória	Népességszám
Metropolis	1.000.000 fő felett
Nagyváros	100.000 fő felett
Középváros	20.000 és 100.000 fő között
Kisváros	5.000 és 20.000 fő között
Község	5.000 fő alatt

Forrás: <http://www.terport.hu/telepulesek/telepulestipusok> alapján saját szerkesztés, 2015.

A 2. táblázatban látható az előzőekben bemutatott hierarchia alapján, hogy a Gyöngyösi kistérség települései népességszám alapján mely kategóriát képviselik a 2013-as KSH adatok alapján.

2. táblázat: A Gyöngyösi kistérség településeinek kategóriája az állandó népességszám alapján, 2013

Település	Állandó népesség (fő) 2013	Településkategória
Abasár	2477	község
Adács	2659	község
Atkár	1801	község
Detk	1165	község
Domoszló	2016	község
Gyöngyös	30667	középváros
Gyöngyöshalász	2600	község
Gyöngyösoroszi	1515	község
Gyöngyöspata	2600	község
Gyöngyössolymos	2999	község
Gyöngyöstarján	2384	község
Halmajugra	1312	község
Karácsond	3080	község
Kisnána	1021	község
Ludas	799	község
Markaz	1755	község
Mátraszentimre	509	község
Nagyfüged	1761	község
Nagyréde	3248	község
Pálosvörösmart	678	község
Szúcsi	1596	község
Vámosgyörk	1997	község
Vécs	661	község
Visonta	1210	község
Visznek	1100	község
Összesen:	73610	

Forrás: saját szerkesztés KSH adatbázis alapján, 2013.

A 2. táblázat szerint megállapítható, hogy népességszám alapján a vizsgált térség egyedüli városa Gyöngyös. Jelen tanulmányban ez alapján végeztem a vizsgálatokat, tehát annak ellenére, hogy Gyöngyöspata városi rangot kapott a vizsgálat kezdetén, nem városként szerepeltetem. Ezt a 2600 fő népességszám indokolja elsősorban, illetve az, hogy a lekérdezés időpontjában érdemi változás nem történt a településen a várossá nyilvánítással.

Eredmények

A lekérdezettek bemutatása

A vizsgálat eredményeinek értékelésénél ismernünk kell a válaszadók számát (ez kérdéscsoportonként kis mértékben változhat) és a válaszadók korát. Sajnos a kistérségben a lakosság elöregedése komoly gond, egyre kevesebb a fiatal. Az 1682 válaszadót életkor szerint három csoportba soroltam, 18-30 év közöttiek, 31-50 év közöttiek és 51 év feletti. A 18-30 év közöttiek a válaszadók 23%-át adják, az elöregedés itt is nyilvánvaló, hiszen az 51 év feletti aránya 29,4%. A legnépesebb csoport a 31-50 év közöttiek, arányuk 47,6%.

A válaszadók között férfiak és nők is szerepeltek, sok esetben helyzetüknél fogva eltérő válaszokat adtak. A nők aránya a válaszadók között nagyobb volt, az összes válaszadó 62,9%-a volt nő, míg 37,1%-uk férfi.

A vizsgálatban résztvevőket iskolai végzettség szerint is osztályoztam, három kategóriát állítottam fel, alapkötő, középötő és felsőötő végzettségükre soroltam be a válaszadókat. A megkérdezettek legnagyobb számban (921 fő) középötő végzettséggel rendelkeznek, 573 fő szerzett főiskolai vagy egyetemi diplomát és csupán 188 főnek alapkötő a legmagasabb iskolai végzettsége.

Az összes megkérdezett 73,5%-a nem városlakó, 26,5%-a pedig Gyöngyösön él.

3. táblázat: Munkahelyek megoszlása a mintában

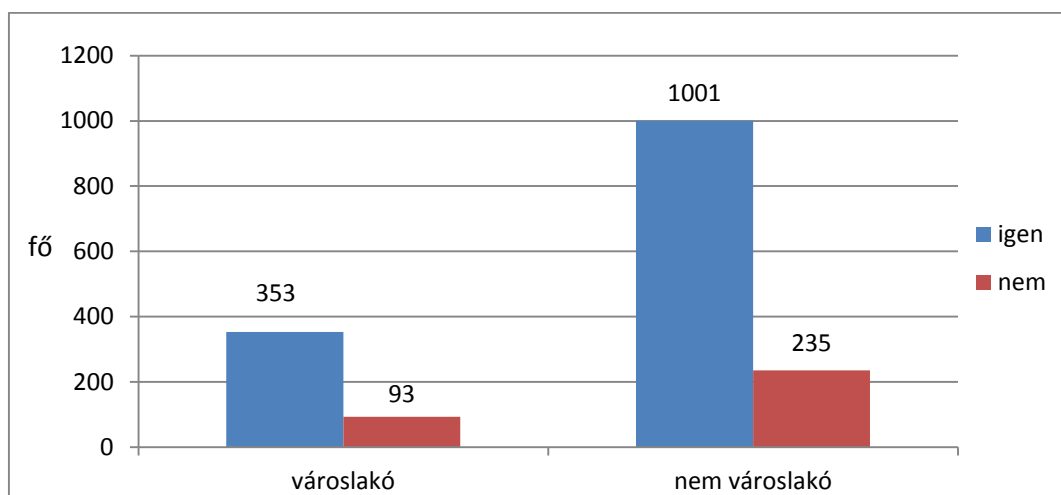
		Rendelkezik jelenleg munkahellyel?		összesen (%)
		nem (%)	igen (%)	
Lakóhely	városlakó	12,78	87,22	100
	nem városlakó	29,13	70,87	100

Forrás: saját számítás, 2015.

A 3. táblázat adatai jól mutatják, hogy a mintán belül a nem városlakó munkanélküliek aránya több mint kétszer annyi, mint a városiak csoportjában. A teljes mintát nézve elmondható, hogy a válaszolók $\frac{1}{4}$ -e nem rendelkezett munkahellyel a megkérdezés időpontjában.

Elköltözési szándék

Az elköltözési szándék és lakóhely vizsgálata esetén nem találtam szignifikáns összefüggést. Ugyanakkor a 2. ábra alapján megállapítható, hogy közel ugyanolyan arányban áll szándékában elhagynia települését a városlakó (26,34%-uk) és a nem városlakó (23,47%-uk) megkérdezetteknek is.

2. ábra: Elköltözési szándék

Forrás: saját számítás, 2015.

Iskolai végzettség

Keresztábra módszerével vizsgáltam, hogy befolyásolja-e az iskolai végzettséget a lakóhely. A 4. táblázat alapján megállapítható, hogy alapfokú végzettséggel legnagyobb arányban (92%) a falusi válaszadók rendelkeznek. A gyöngyösi megkérdezettek legnagyobb számban (221 fő) felsőfokú képzettségre tettek szert, a nem város lakók közül legtöbben (711 fő) középfokú iskolát végeztek. Összességében elmondható, hogy a falusi megkérdezetteket alacsonyabb, a városiakat magasabb iskolai végzettség jellemzi. A felsőfokú végzettségük tekintetében a város-falu közötti eltérés megjelenik, a városban több a kvalifikáltabb személy. Azonban nem elhanyagolható a vidéki válaszadók egyetemi/főiskolai tanulmányai sem, ugyanis 28,5%-uk rendelkezik diplomával.

4. táblázat: A lakóhely és az iskolai végzettség összefüggése

Lakóhely	város lakó	Esetek száma	A válaszadó legmagasabb iskolai végzettsége			Összesen
			alapfokú	középfokú	felsőfokú	
			15	210	221	446
		% Lakóhely	3,4%	47,1%	49,6%	100,0%
		% A válaszadó legmagasabb iskolai végzettsége	8,0%	22,8%	38,6%	26,5%
		% Összesen	,9%	12,5%	13,1%	26,5%
	nem város lakó	Esetek száma	173	711	352	1236
		% Lakóhely	14,0%	57,5%	28,5%	100,0%
		% A válaszadó legmagasabb iskolai végzettsége	92,0%	77,2%	61,4%	73,5%
		% Összesen	10,3%	42,3%	20,9%	73,5%
Összesen		Esetek száma	188	921	573	1682
		% Lakóhely	11,2%	54,8%	34,1%	100,0%
		% A válaszadó legmagasabb iskolai végzettsége	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% Összesen	11,2%	54,8%	34,1%	100,0%

Forrás: saját számítás, 2015.

A szignifikancia táblázat (5. táblázat) szerint a Khí-négyzet értéke 82,398, a hozzá tartozó szignifikancia szint értéke 0,000, tehát 95% biztonsággal – ehhez tartozó 5% hibaszinten – a nullhipotézis elvethető, így a két valószínűségi változó között statisztikailag igazolt összefüggés mutatkozik.

5. táblázat: A lakóhely és az iskolai végzettség közötti kapcsolat vizsgálata

	Érték	df	Kétoldali szignifikanciaszint
Pearson- féle Khí négyzet	82,398 ^a	2	,000
Valószínűségi arány	88,033	2	,000
Lineáris kapcsolatmutató	82,309	1	,000
Érvényes esetek száma	1682		

a. 0 cella (0,0%) várható értéke kevesebb mint 5. A minimálisan elvárt érték 49,85.

Forrás: saját számítás, 2015.

Az összefüggés létét a Cramer-féle V mutató is megerősíti (6. táblázat), az ehhez tartozó szignifikancia szint 0,000.

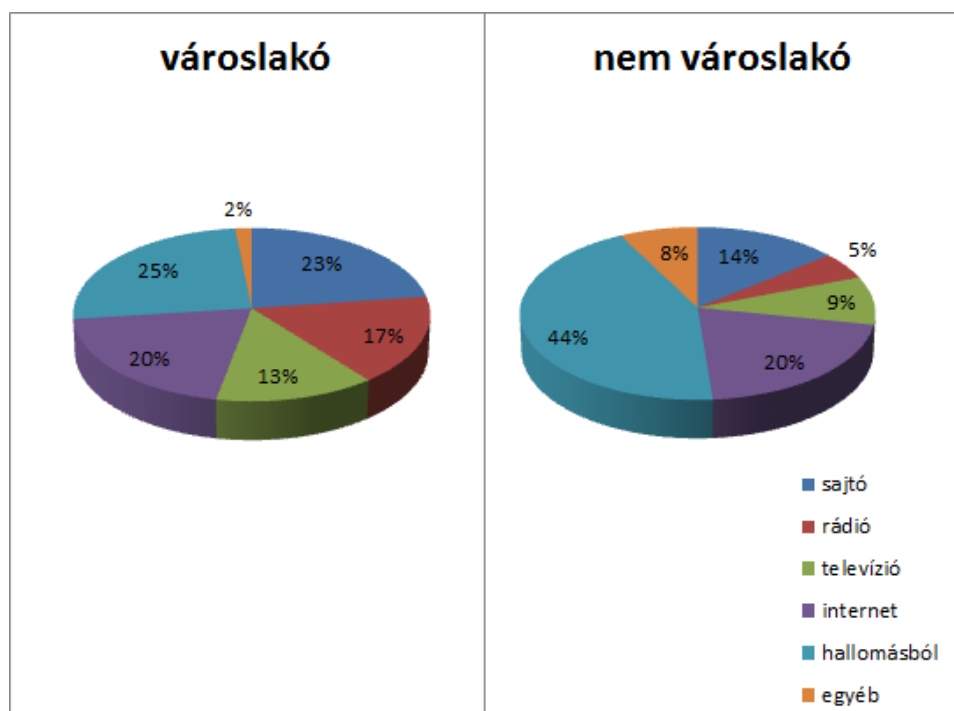
6. táblázat: A lakóhely és az iskolai végzettség közötti kapcsolat vizsgálata Cramer próbával

	Érték	Approx. Sig.
Névleges Phi	,221	,000
Cramer- féle V	,221	,000
Érvényes esetek száma	1682	

Forrás: saját számítás, 2015.

Tájékozódási szokások

Kérdőíves kutatásom részét képezte, hogy ismereteket szerezzek arról, mik a Gyöngyösi kistérség lakosainak tájékozódási forrásai a helyi ügyekről. A vizsgált kérdés esetében szignifikáns különbség nincs a városlakók és a falulakók válaszaiban tájékozódási szokásait illetően. A 3. ábra alapján azonban megállapítható, hogy a megkérdezett gyöngyösiek negyede és falusiak közel fele (44%) hallomás alapján értesülnek a saját életüket közvetlenül befolyásoló helyi eseményekről. Emellett ma már meghatározó információforrás az internet is, melyet a városlakó és nem városlakó válaszadók azonos arányban (20-20%) részesítenek előnyben, mely lehetőséget ad számukra a gyors és kényelmes hírszerzésre. Meglepő, hogy a falusi megkérdezettek csupán 5%-a használja a rádiót hírszerzésre, azonban a gyöngyösieknél nagyobb arányban (8%) jelölték be az egyéb kategóriát, mely minden esetben a hangos hírmondót jelenti. Ennek az eszköznek a mindennapi információközlésen túl az esetlegesen felmerülő vészhelyzetekben is jelentős szerepe van, mivel a települések idősebb lakosait szinte csak ilyen formában lehet hatékonyan és gyorsan elérni.

3. ábra: A válaszadók tájékozódási szokásai

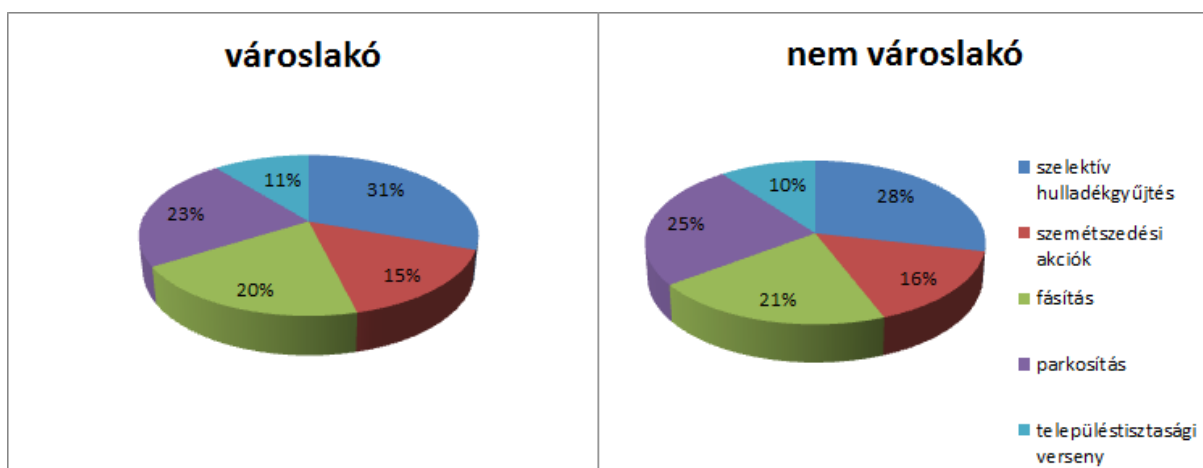
Forrás: saját számítás, 2015.

Véleményem szerint a kisebb közösségi programok (kulturális rendezvények, sportesemények stb.) meglétén túl fontos, hogy az arról szóló tájékoztatás is megfelelő módon történjen. Hiszen az ilyen fajta események nagy érdeklődéssel történő megvalósítása hozzájárul a helyi társadalom kohéziójának erősítéséhez, elősegíti a helyi kulturális hagyományok megőrzését

Környezet

A települések tisztaságával összefüggő meglévő helyi közszolgáltatások mellett fontos, hogy a lakosok is elősegítsék a köztisztaság biztosítását, az épített és természeti környezet védelmét. A kulturált, esztétikus településkép kialakítása hozzájárul a lakosság jó közérzetének, a település jó hírének és látogatottságának növeléséhez. Ez indokolta, hogy kérdőíves felmérésem során kitérjek arra a kérdésre, hogy „Milyen tevékenységben vállalna feladatot a környezete szebbé tétele érdekében?” A válaszokból kapott eredmény értékelése lehetőséget ad arra, hogy képet kapjak a Gyöngyösi kistérség lakosainak közösség és környezetük érdekében vállalt felelősségük erősségéről.

A 4. ábrából kitűnik, hogy minden tevékenységben magas szintű aktivitás mutatkozik, azok aránya a vizsgált két csoportban közel azonosan oszlik meg. A megkérdezettek leginkább a szelektív hulladékgyűjtésben vállalnának feladatot, ami a teljes minta 56%-át jelenti. Emellett a parkosítással (791 fő) és fásítással (667 fő) is sokan hozzájárulnának az igényes településkép kialakításához. Legkevésbé a településtisztasági versenyt részesítik előnyben a válaszadók, ebben csupán 338 fő vállalna szerepet. Kérdésemmel lehetőséget biztosítottam a megkérdezettek számára arra vonatkozóan is, hogy a felsorolt tevékenységek mellett milyen egyéb munkát végeznének környezetük gondozottabbá tételében, azonban erre csekély elképzelés született, emiatt nem jelenítettem meg.

4. ábra: Aktivitás megoszlása a környezet szebbé tétele érdekében

Forrás: saját számítás, 2015.

Kistérségi elégedettség

A kistérségi elégedettség kérdéscsoport Kruskal-Wallis teszttel történő vizsgálatánál, a válaszadók lakóhelyétől függően, jelentős különbségeket regisztrálhatunk (7. táblázat). A válaszok 1-5-ig terjedő skálát fogtak át. Szignifikáns az eltérés az 1. (könnyen megközelíthető), a 2. (sikeres és gazdag), a 3. (fejlődőképes), a 4. (lehetőségeket biztosító), az 5. (beruházók által kedvelt), a 6. (turisták által kedvelt), a 9. (szakképzettség helyzete) és a 10. (egészséges, rendezett, tiszta környezet) kérdéseknél.

7. táblázat: Kistérségi elégedettség vizsgálat a válaszadó lakóhelye szerint

Teszt statisztika ^{a,b}										
Mennyire elégedett a kistérségben										
Megnevezés	könnyen megközelíthető	sikeres és gazdag	fejlődőképes	lehetőségeket biztosító	beruházók által kedvelt	turisták által kedvelt	kommunális infrastruktúra fejlettsége	népességi helyzet	szakképzettség helyzete	egészséges, rendezett, tiszta környezet
Khí-négyzet	54,357	9,885	7,794	11,654	9,801	31,639	,036	2,936	21,800	44,435
df	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Asymp. Sig.	,000	,002	,005	,001	,002	,000	,849	,087	,000	,000

a. Kruskal Wallis Teszt b. Csoportosító változó: Lakóhely

Forrás: saját számítás, 2015.

A kistérség megközelíthetőségével a városiak elégedettebbek, a falusiak számára nagyobb gondot okoz otthonunk elérése. Azonban a nem városiak megkérdezettek a térséget sokkal inkább sikeresnek és gazdagnak, fejlődőképesnek és lehetőségeket biztosítónak látják, mint a városiak. Az eredmények azt is mutatják, hogy a gyöngyösi sokkal inkább ítélik vonzóknak a beruházók illetve turisták számára, mint a falusi válaszolók. A szakképzettség helyzetét szintén a városiak tartják szignifikánsan jobbnak, annak helyzetét a vidéki megkérdezettek kívánják

megváltoztatni. Az egészséges, rendezett és tiszta környezet kérdését mindkét vizsgált csoport viszonylag magas pontértékkel ismeri el, de a falvakok elégedettsége kifejezőbb. A kommunális infrastruktúra fejlettségének megítélésénél nincs különbség a lakóhelyet tekintve a vélemények között. A rangsort átlag mindkét csoportnál 760 körüli, más változóknál ez magasabb. Ez azt jelenti, hogy a két csoportban erősen megoszlik a kommunális infrastruktúra fejlettségével való elégedettség. A népességi helyzet értékelése is ehhez hasonló, itt sem regisztrálhatunk szignifikáns véleménykülönbséget.

Következtetések

A városok és a falvak problémái eltérőek, az ott lakók más-más napi kihívásokkal szembesülnek. A Gyöngyösi kistérségben végzett kérdőíves felmérés eredményei ugyanakkor nem mutatnak nagy eltéréseket a város és nem városiak szokásait illetően. Az elköltözési szándékot sem befolyásolja a településtípus, mind Gyöngyösön, mind a környező falvakban a megkérdezettek ¼-ének áll szándékában elhagynia jelenlegi lakóhelyét. A tájékoztatói szokásokat illetően szintén nem beszélhetünk nagy különbségekről. Csupán kétféle szokás érdemel megemlítést: falun kétszer annyira gyakori hallomásból értesülni a helyi ügyekről, mint városban; a nem városiak számára meghatározóbb a hangos hírmondó, mint a gyöngyösi megkérdezetteknek. Az esztétikus településkép kialakítása mind a városiaknak mind a falusi embereknek fontos, azonos arányú aktivitás mutatkozik környezetük szebbé tételére irányuló tevékenységben. Az iskolázottság tekintetében elmondható, hogy városban több kvalifikált személy mutatkozik, azonban a térség falvaiban a megkérdezettek jelentős része (28,5%) rendelkezik diplomával. Feltehetően ebben fontos szerepe van a térség főiskolájának, mely széles képzési lehetőségeket biztosít a továbbtanulást megcélzó helyi lakosok számára is. A kisebb településeken mutatkozik a munkanélküliség nagyobb aránya. A falun élők sokkal kiszolgáltatottabbak a munkáltatóknak végzettségük és a kevés munkalehetőség miatt. Tovább rontja helyzetüket, hogy a munkáltató sokszor választ kevésbé képzett városi munkaerőt az útiköltség többlete miatt. A kistérségi elégedettség kérdéscsoport eredményei már mutatják az eltérő problémákat. A vizsgált kérdésnél 10-ből 8 esetben szignifikáns véleménykülönbség regisztrálható. A falusiak térség megközelítési gondjai a kisebb települések gyengébb infrastruktúrájához köthető, a meglévő utak rossz állapota kihívás elé állítja az ott lakókat. Ugyanakkor pozitívként megállapítható, hogy az infrastruktúra többi területén nem bizonyított a falusi és városi megkérdezettek véleménykülönbsége, közel azonos mértékben elégedettek a vízi közművel, valamint az elektromos- és gázhálózatokkal. Igényelt a szakképzettség helyzetének javítása, a megkérdezett falvakok elégedetlenségüket fejezték ki ebben a kérdésben a városiakkal szemben. Az iskolai végzettség település szerint is alapvetően befolyásolja a munkaerő-piac helyzetét, a város vonzásában lévő falvakban sokkal indokoltabb a szakképzett munkaerő megléte.

A cikk a TAMOP-4.2.2.D-15/1/KONV-2015-0010 „Távérzékelési és zöldenergia témájú célzott komplex alapkutatói programok előkészítése, hálózatosodás és felkészülés nemzetközi programokban és kezdeményezésekben való részvételre” című projekt keretében készült.

Irodalomjegyzék

1. Andorka R. (1999): Gazdasági, társadalmi változások és problémák a mai magyar falvakban. In: Vidékfejlesztés, vidékpolitika cikkek, tanulmányok. Válogatás a Falu című folyóiratban 1996-99 között megjelent tanulmányokból. Agroinform Kiadóház, Budapest, 19-38. p.

2. Beluszky P. (2003): Magyarország településföldrajza – Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2003. ISBN 963 9542016
3. Buckwell, E. et. al. (1997): Towards a Common Agricultural and Rural Policy for Europe
4. Csatári B. (1996): A magyarországi kistérségek néhány jellegzetessége. MTA RKK Alföldi Tudományos Intézete, Kecskemét.
5. Farkas T. – Kassai Zs. (2013): Lehetőségek a helyi gazdaságfejlesztésben, Workshop. Gödöllő. Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek. X. évf. 1. sz. Miskolc pp. 87-93.
6. Központi Statisztikai Hivatal, Tájékoztatási adatbázis (www.ksh.hu)
7. Kovács T. (2004): A foglalkoztatás növelése, mint a vidékfejlesztési stratégia központi kérdése. Kézirat, készült az új magyar vidékpolitikai stratégia tudományos megalapozásához. MTA RKK Alföldi Tudományos Intézete, Kecskemét.
8. Kovács T. (2012): Vidékfejlesztési politika. Dialóg Campus Kiadó, Második, bővített és javított kiadás. Budapest-Pécs
9. Kovács Z. (2007): Néesség- és településföldrajz – ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2007.
10. Kulcsár L. (1998): Falvaink fejlesztési stratégiái az EU csatlakozás tükrében. 25-33 p. In: Magyarország az ezredfordulón. A falu- és vidékfejlesztés stratégiai kérdései. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia, Agrártudományok Osztálya. 73 p.
11. Lehota J. (szerk.) (2001): Marketingkutatás az agrárgazdaságban. Budapest. Mezőgazda Kiadó. 233 p.
12. Mendöl T. (1970): Néhány szempont a hazai településhálózat vizsgálata, településeinek osztályozása és elhatárolása kérdéseiben. Földr. Ért. 16. 1.
13. Nemes Nagy J. (2003): A kistérségek funkcióiról. Regionális Tudományi Tanulmányok, 8. sz. ELTE, Budapest. 1-10. p.
14. Sarris, A. H. – Doucha, T. – Mathijs, E. (1999): Agricultural Restructuring in Central and Eastern Europe: Implications for Competitiveness and Rural Development. *European Review of Agricultural Economics* 26 (3) 305-329 p. <http://dx.doi.org/10.1093/erae/26.3.305>
15. Sarudi Cs. (2003): Térség- és vidékfejlesztés. (A magyar térgazdaság és az európai integráció. Szerk.: Sarudi Cs.) Agroinform Kiadó, Kaposvár, 308.
16. Szűcs I. (2008): A tudományos megismerés módszertana. Budapest. Szent István Egyetemi Kiadó. 272 p.
17. Szűcsné Kerti Anita – Szűcs István (2007): Településföldrajz. Debreceni Egyetem Agrár- és Műszaki Tudományok Centruma Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar. Debrecen ISBN 978-963-9732-65-0
18. Tóth J. (2002): Általános társadalomföldrajz I., Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2002. ISBN 9639123417
19. www.terport.hu